

**Anàlisi i Notació de la Música Antiga**

Codi: 42204

Crèdits: 10

| Titulació                                                                 | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------------------------------------------------------------|-------|------|----------|
| 4312637 Musicologia, Educació Musical i Interpretació de la Música Antiga | OT    | 0    | 0        |

**Professor/a de contacte**

Nom: Jordi Rifé Santaló

Correu electrònic: Jordi.Rife@uab.cat

**Altres indicacions sobre les llengües**

castellà, anglès, francès, italià

**Utilització d'idiomes a l'assignatura**

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

**Equip docent extern a la UAB**

Eduard Martínez

Javier Artigas

Juan Carlos Asensio

Mara Galassi

Pedro Memelsdorff

Xavier Díaz

**Prerequisits**

Els estudiants han de tenir coneixements mínims previs de paleografia.

El gruix de la formació s'impartirà durant el mòdul

**Objectius**

- Dotar a l'alumne d'un panorama general sobre l'evolució de l'escriptura musical
- Relacionar les pràctiques orals d'altres disciplines i l'aparició de l'escriptura com el mateix procés del fet musical
- Establir els criteris bàsics pel coneixement de la música de cada època a través de la seva notació
- Estudiar els tractats teòrics que ens informen sobre el desenvolupament de les diferents grafies i com a font d'ajuda per a l'anàlisi formal i estilístic dels repertoris
- Analitzar els principals estils representatius de cada període
- Relacionar els processos analítics amb l'evolució de la notació en els diversos estils
- Establir la interdisciplinarietat amb altres matèries: organologia, iconografia, codicologia, arxivística...

**Competències**

- Analitzar i interpretar les fonts històriques i documentals en relació amb la música.

- Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
- Distingir i aplicar les diferents orientacions interpretatives de música antiga
- Dur a terme activitats de recerca arxivística, hemerogràfica i bibliogràfica relacionades amb l'àmbit de la música.
- Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.

## Resultats d'aprenentatge

1. Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
2. Aplicar les tècniques d'anàlisi musicològica més adequades a cada cas d'estudi sobre música antiga
3. Extreure i gestionar la informació més adequada a cada cas d'estudi de cada base de dades especialitzada (RISM, RILM, etc.) sobre música antiga
4. Interpretar críticament les dades ofertes per les diferents fonts històriques en cada projecte de recerca sobre música antiga
5. Localitzar, i extreure dels diferents arxius musicals proposats, les dades més rellevants per a cada projecte sobre música antiga
6. Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
7. Recollir i interpretar críticament la informació de fonts escrites, especialment hemerogràfiques, de la manera més eficient

## Continguts

- 1.- Anàlisis y Notación: Definición y objeto de estudio
- 2.- El s. XII y las notaciones polifónicas. Análisis formal, estilístico y notacional del repertorio en sus fuentes.
- 3.- El s. XIII y la notación cuadrada. La *Escuela de Notre Dame*. Hacia la *musica mensuralis* y su análisis a partir de las fuentes.
- 4.- El *Ars Nova* y *Ars Subtilior*/ Francia e Italia. Estudio y análisis de sus fuentes, formas, evolución y transmisión.
- 5.- Codicología y nuevas perspectivas en el estudio del análisis y las notaciones de la música antigua.

## Metodologia

La matèria té una naturalesa eminentment pràctica.

S'utilitzaran tècniques actuals aplicades a l'estudi de còdex, a partir de criteris històrics informats.

## Activitats formatives

| Títol                                                   | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|---------------------------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                                        |       |      |                          |
| Classe magistral                                        | 80    | 3,2  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7      |
| Tipus: Autònomes                                        |       |      |                          |
| Estudi i cerca de bibliografia específica sobre el tema | 60    | 2,4  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7      |

## Avaluació

L'avaluació de l'alumnat es farà a partir dels següents criteris:

- Assistència a les sessions (40%)
- Realització dels treballs proposats durant la celebració de les diferents sessions (60%)

L'assistència a un mínim del 80% de les classes és imprescindible per aprovar el mòdul.

Només es revaluaran els treballs dels estudiants que hagin seguit el mínim d'assistència exigida. La revaluació consistirà en un nou treball que assoleixi els mínims exigits al mòdul.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                       | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|-----------------------------------------------------------------------------|-----|-------|------|--------------------------|
| Assistència a les sessions pràctiques i participació a sessions d'avaluació | 40% | 60    | 2,4  | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7      |
| Realització de treballs de notació                                          | 60% | 50    | 2    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7      |

## Bibliografia

APEL, W., The Notation of Polyphonic Music 900-1600. The Medieval Academy of America. Cambridge, Massachusetts, 1953.

BOORMAN, S., (ed.), Studies in the performance of late mediaeval music, Cambridge University Press, 1983

BOUISSOU, Sylvie, GOUBAULT, Christian, BOSSEUR, Jean-Yves, Histoire de la notation de l'époque baroque à nos jours, Musique ouverte. Minerva, 2005

BOUSSEUR, Jean-Yves, Du Son au Signe. Histoire de la notation musicale, Ecritures. Éditions Alternatives, París, 2005

BUSSE BERGER, A.-M., Mensuration and Proportion Signs. Origins and Evolution, Oxford, Clarendon Press, 1993.

CHAILLEY, J., Compendio de Musicología, Alianza Música, Madrid, 1991

COLETTE, M.-N., POPPIN, M., & VENDRIX, Ph., Histoire de la notation du Moyen Âge à la Renaissance, Centre d'Études Supérieures de la Renaissance, Musique ouverte, Minerve, 2003

GUT, Serge & PISTONE, Danièle, Le commentaire musicologique du Grégorien à 1700. Principes et exemples, Honoré Champion, 1985

HAINES, J. & RANDALL, R., Music and Medieval Manuscripts. Paleography and Performance, Ashgate, Aldershot (England), 2004

HAKIM, Naji & DUFOURCET, Marie-Bernadette, Anthologie Musicale pour l'Analyse de la Forme, París, Éditions Combre, 1995

HOPPIN, Richard H., La música medieval, Akal, 1991.

HOPPIN, Richard H. (ed.), Anthology of Medieval Music, W.W. Norton and Co., New York & London

JASCHINSKY (Hg), Andreas, Notation. Bärenreiter. Stuttgart, 2001

JEPPESEN, PNUD, Counterpoint, The Polyphonic Vocal Style of the Sixteenth Century, Dover, NY, 1992

LARUE, Jean, *Análisis del estilo musical. Pautas sobre la contribución a la música del sonido, la armonía, la melodía, el ritmo y el crecimiento formal*, Labor, 1989.

MACHABEY, A., *La notation musicale*, Collection Que-sais-je? PUF, París, 1952.

MASSARO, M. N., *La scrittura musicale antica. Guida alla trascrizione. Del canto gregoriano alla musica strumentale del XVI secolo*. G. Zanibon, Padua, 1979.

PIRROTA, Nino, *Music and Culture in Italy from the Middle Ages to the Baroque*, CUP, 1984.

QUEROL GAVALDÁ, M., *Transcripción en interpretación de la Polifonía Española de los siglos XV y XVI*, Comisaría Nacional de la Música, Madrid, 1975.

RASTALL, Richard, *The Notation of Western Music. An Introduction*. Leeds University Press, Leeds, England, 1997

RUBIO, Samuel, *La Polifonía Clásica*, El Escorial, Biblioteca "La Ciudad de Dios", 1956.

STROHM, *The rise of European Music 1380-1500*, Cambridge University Press, 1993.

STRUNK, Oliver, *Source Readings in Music History*. Faber and Faber, London, 1998 (Ed completada por Stanley Sadie).

També s'hauran de consultar les entrades corresponents en les següents enciclopèdies:

- *Die Musik in Geschichte und Gegenwart: Allgemeine Enzyklopädie der Musik*, Friedrich Blume, ed., 17 vols., Kassel. 1949-1986 (MGG)

- *The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, Stanley Sadie, ed., 29 vols., Londres, 2001

Repertori polifònic:

AA.VV., *L'Ars Nova Italiana del Trecento*, 4 vols. Certaldo 1959-1974

AA.VV., *Le Roman de Fauvel*, Nueva York, Broude Brothers, 1986

AA.VV., *Polyphonic Music of the Fourteenth Century*, Éd. de l'Oiseau-Lyre, 1960.

ANDERSON, Gordon A. (ed.), *Notre-Dame and Related Conductus. Opera Omnia*, 11 vols., *Collected Works*, vol. X/1-X/11, Institute of Mediæval Music, Henryville, 1981

ANDERSON, Gordon A., *The Las Huelgas Manuscript*, Burgos, Monasterio de Las Huelgas , 2 vols. *Corpus Mensurabilis Musicae* 79, American Institute of Musicology, Hänssler Verlag, 1982

ANDERSON, Gordon A., "The rhythm of cum littera sections of polyphonic conductus in mensural source", *Journal of the American Musicological Society* XXVI, 1973

ANGLÉS, Higinio, *El còdex musical de Las Huelgas*, 3 vols., Biblioteca de Catalunya, Barcelona, 1931

ASENSIO PALACIOS, Juan Carlos, *El Códice de Madrid. Polifonías del siglo XIII*. Fundación Caja de Madrid & Ed. Alpuerto. Madrid, 1997

ASENSIO PALACIOS, Juan Carlos, *El Códice de Las Huelgas*. Fundación Caja de Madrid & Ed. Alpuerto. Madrid, 2001

AUBRY, Pierre, *Cent motets du XIII.e siècle publiés d'après le Manuscrit Ed. IV.6 de Bamberg*, 3 vols., U. Rouart, Lerolle and Co. y Paul Geuthner, Paris, 1908

BALTZER, Rebecca A., *Le Magnus Liber Organi de Notre-Dame de Paris. V. Les clausules à deux voix du Manuscrit de Florence*, Biblioteca Medicea-Laurenziana, *Pluteus* 29.1, Fascicule V, Roesner, Edward (ed.), Éditions de l'Oiseau-Lyre, Les remparts, Monaco, 1995

BENT, Margaret, *Bologna Q15: The Making and Remaking of a Musical Manuscript: Introductory Study and Facsimile Edition*, LIM, Lucca, 2008.

BENT, Margaret, *Counterpoint, Composition, and Musica Ficta* (London and New York, 2002)

BENT, Margaret, & A. Wathey (eds.) *Fauvel Studies: Allegory, Chronicle, Music, and Image in Paris*, Bibliothèque Nationale de France, MS français 146, Oxford, 1998

BENT, Margaret, *Fifteenth-Century Liturgical Music II: Four Anonymous Masses. Early English Church Music*, vol. 22, London, 1979

BESSELER, Heinrich, *Dos épocas de la Historia de la Música: Ars Antiqua-Ars Nova*, Los Libros de la Frontera, 1986

BOORMAN (ed.), Stanley, *Studies in the performance of late mediaeval music*, Cambridge University Press, 1983

BUSSE BERGER, Anna Maria, *Mensuration and Proportion Signs. Origins and Evolution*, Oxford, Clarendon Press, 1993

DUFOURCET, Marie-Bernadette, *Guillaume de Machaut. Les Motets*, Paris, Éditions Combre, s.a.

FALCK, Robert, *The Notre Dame Conductus, A Study of the Repertory*, Musicological Studies, vol. XXXIII, Inst. of Mediaeval Music, Henryville-Ottawa-Binningen, 1981

FALLOWS, David, *Dufay*, Londres, J. M. Dent, 1987

FISCHER, Kurt von, "On the Technique, Origin and Evolution of Italian Trecento Music", *The Musical Quarterly* 47, 1961, p. 41-57

GÓMEZ MUNTANÉ, MariCarmen, "El Ars Antiqua en Cataluña", *Revista de Musicología* II, 1979, nº 2, p. 197-255

GÓMEZ MUNTANÉ, MariCarmen, "Quelques remarques sur le répertoire polyphonique antérieur à l' Ars Nova provenant de l' ancien royaume d'Aragon", *Cahiers de civilisation médiévale* XXXI, nº 2, 1988, p. 101-110. (Actes de las jornadas musicológicas de Poitiers: La notation des musiques polyphoniques aux XIe-XIIIe siècles, 1986)

HOLSCHNEIDER, Andreas, *Die Organa von Winchester*, Hildesheim, 1968

HUGLO, Michel, "Les debuts de la polyphonie à Paris: les premiers organa parisiens", *Aktuelle Fragen der Musikbezogenen Mittelalterforschung. Texte zu einem Basler Kolloquium des Jahres 1975*, p. 93-162

HUGLO, Michel, "Observations sur les origines de l'École de Notre-Dame", , (L'École de Notre-Dame et son rayonnement. Colloque de Royaumont 1987), Ed. Créaphis, 1991, p. 151-158

LE VOT, Gérard, "La notation et l'oralité des musiques polyphoniques aux XIIe et XIII siècles", (Actes des journées musicologiques de Poitiers: La notation des musiques polyphoniques aux XIe-XIIIe siècles. 1986), *Cahiers de civilisation médiévale* XXXI, 1988, nº 2, p. 133-150

LUDWIG, Friedrich, *Guillaume de Machaut: Musikalische Werke*, Breitkopf & Härtel, Leipzig, 1954

LÜTOLF, Max, "Les notations desXIIe-XIIIe s. et leur transcription. Difficultés d'interprétation" (Actes des journées musicologiques de Poitiers: La notation des musiques polyphoniques aux XIe-XIIIe siècles. 1986); *Cahiers de civilisation médiévale* XXXI, 1988, nº 2, p. 151-1

MEMELSDORFF, Pedro, "John Hothby, Lorenzo il Magnifico e Robert Morton in una nuova fonte maniscritta a Mantova", *Acta Musicologica*, 78/1, 2008, pp. 1-32

- MEMELSDORFF, Pedro, "Lacuna. The Restoration of Past Sound", Pasquale Gagliardi-Bruno Latour-Pedro Memelsdorff (eds.), *Coping with the Past, Creative Perspectives on Conservation and Restoration*, Olschki, 2010, Florencia , pp. 47-69
- MEMELSDORFF, Pedro, "New music in the Codex Faenza 117", *Plainsong and Medieval Music*, 13/2, 2004, pp. 141-161
- MEMELSDORFF, Pedro, "Ore Pandolfum. Il contratenor come glossa strutturale", *Musiche e liturgia nel medioevo bresciano (secoli XI-XV)*, Brescia: Fondazione Civiltà Bresciana, 2009, pp. 381-420
- MEMELSDORFF, Pedro, "Siena 36 rivisitata. Paolo da Firenze, Johannes Ciconia, e l'interrelazione di polifonia e trattatistica in fonti del primo Quattrocento", *Acta Musicologica*, 76/2, 2004, pp. 159-191
- MEMELSDORFF, Pedro, "What's in a sign? The Bq and the copying process of a medieval manuscript: The Codex Modena, Biblioteca Estense, Alpha. M.5.24 (olim Lat. 568)", *Studi Musicali*, XXX, 2001, pp. 255-280
- PAYNE, Thomas B., *Le Magnus Liber Organi de Notre-Dame de Paris. VI A-B. Les organa à deux voix du Manuscrit de Wolfenbüttel*, Herzog August Bibliothek, Cod. Guelf. 1099 Helmst., Roesner, Edward (ed.), Éditions de l'Oiseau-Lyre, Les remparts, Monaco, 1996
- PLUMLEY, Yolanda & STONE, Anne , *Codex Chantilly. Bibliothèque du Château de Chantilly, Ms. 564. Introduction*, Brepols, 2008
- PLUMLEY, Yolanda & STONE, Anne (eds.), *A late Medieval Songbook and its Context. New Perspectives on the Chantilly Codex (Bibliothèque du Château de Chantilly, Ms. 564)*, Brepols, 2009
- REANEY, Gilbert, *Guillaume de Machaut*, Oxford Studies of Composers, 9, Londres, OUP, 1971
- ROESNER, Edward, *Le Magnus Liber Organi de Notre-Dame de Paris. I. Les quadrupla et tripla de Paris*. Éditions de l'Oiseau-Lyre, Les remparts, Monaco, 1993
- SANDERS, Ernest H., "Tonal aspects of Thirteenth-Century English Polyphony" *Archiv für Musikwissenschaft* 37, 1965, p. 19-34
- TISCHLER, Hans, *The Earliest Motets (To circa 1270), A Complete Comparative Edition*, 3 vols., Yale University Press, New Haven and London, 1982
- TISCHLER, Hans, *The Montpellier Codex*, 7 vols. Recent Researches in the Music of the Middle Ages and Early Renaissance, 2-8. Madison, 1978-85
- VEGA CERNUDA, Daniel Santos, "El Códice de Las Huelgas. Estudio de su técnica polifónica", *Revista de Musicología I*, 1978, nos. 1 y 2, p. 9-60
- WRIGHT, Craig, *Music and Ceremony at Notre Dame of Paris, 500 - 1550*, Cambridge University Press, 1989
- JACQUOT , J., (ed.) *Le luth et sa musique*, Ed. du CNRS, Paris, 2 vols. 1980.
- TONAZZI, B., Liuto, Vihuela, Chitarra e strumenti similari nelle loro intavolature. *Cocenni sulle loro letterature*. Bèrben, 1974.

---

Facsimils i estudis específics de cadascuna de les fonts de música dels períodes estudiats, tant de música pràctica com de tractats teòrics. Es facilitaran en cada capítol específic.

---

AA.VV., *Paleografía y Diplomática*, U.N.E.D., 2 vols. Madrid, 1984 AA.VV., *Vocabulario de Codicología*, Arco Libros, Madrid, 1997 AA. VV., *Arte de leer escrituras antiguas. Paleografía de lectura*. Universidad de Huelva, 1995 RUIZ, Elisa, *Manual de Codicología*, Fund.G. Sánchez Ruipérez, Madrid, 1988. Edición aumentada con

el título Introducción a la Codicología, FGSR, 2002 SÁNCHEZ MARIANA, Manuel, Introducción al libro manuscrito, Arco/Libros, Madrid, 1995

Referències a mss a la web:

Pa 1120: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b84323135>

W1: <http://diglib.hab.de/wdb.php?dir=mss/628-helmst>

F: <http://teca.bmlonline.it/TecaViewer/index.jsp?RisIdr=TECA0000342136>

Ma:

<http://bibliotecadigitalhispanica.bne.es:80/R/TQ4YFQNKJYTPTP561CP5YGRKT5GGSH7BM68CY3RY9EM13LM>

W2: <http://diglib.hab.de/wdb.php?dir=mss/1099-helmst>

Hu: [https://botiga.bnc.cat/publicacions/02\\_Facsimil.pdf](https://botiga.bnc.cat/publicacions/02_Facsimil.pdf)

Mont H 196:

[http://www.gregofacsimil.net/03-MANUSCRITS/INTERNET-ET-LES-MANUSCRITS/manuscrits\\_internet.html](http://www.gregofacsimil.net/03-MANUSCRITS/INTERNET-ET-LES-MANUSCRITS/manuscrits_internet.html)

Mss. On-line:

[http://gregorian-chant.ning.com/groups/group/show?id=3327296%3AGroup%3A12166&xg\\_source=msg\\_mes\\_gr](http://gregorian-chant.ning.com/groups/group/show?id=3327296%3AGroup%3A12166&xg_source=msg_mes_gr)

Y

[http://www.gregofacsimil.net/03-MANUSCRITS/INTERNET-ET-LES-MANUSCRITS/manuscrits\\_internet.html](http://www.gregofacsimil.net/03-MANUSCRITS/INTERNET-ET-LES-MANUSCRITS/manuscrits_internet.html)

Machaut N-D: <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/btv1b6000793r>

Mss. De Bibli. Orfeó-Catalá:

<http://gregorian-chant.ning.com/group/lesmanuscritsduweb/forum/topics/barcelona-biblioteca-orfeo>

Graduel d'Alienor de Bretagne: <http://www.bm-limoges.fr/documents/graduel/ms/index.html>

Missa de Bcn: <http://mdc.cbuc.cat/cdm4/document.php?CISOROOT=/partiturBC&CISOPTR=9376&REC=3>

Llibre Vermell: <http://www.lluisvives.com/servlet/SirveObras/abad/08140629733581728654480/index.htm>